

Martyna Jędraszczyk*

PASJA I KREATYWNOŚĆ JAKO DETERMINANTY ROZWOJU ZAWODOWEGO

Z a r y s t r e ś c i: Uwarunkowania obecnego rynku pracy wymagają od ludzi aktywnych zawodowo umiejętności wyróżniania się. Pozwala to na podjęcie pracy dającej poczucie spełnienia, pozytywnie wpływającej na komfort życia. Stąd też zagadnieniami godnymi uwagi stały się pasja i kreatywność. Posiadanie tych atrybutów ułatwia odnalezienie ścieżki zawodowej umożliwiającej wykorzystywanie posiadanych predyspozycji i zainteresowań do realizacji planów życiowych.

Poniższe opracowanie przedstawia istotę zarówno pasji, jak i kreatywności oraz ich wzajemną współzależność. Opis ten stanowi tło dla zasadniczej części, w której posługując się przykładami znanych osób realizujących swoje pasje zawodowe określony został wpływ pasji i kreatywności na rozwój kariery zawodowej.

S ł o w a k l u c z o w e: pasja, kreatywność, kariera, życie zawodowe, samorealizacja, rozwój

K l a s y f i k a c j a J E L: L21

WSTĘP

Obecnie wykształcenie wyższe posiada 40,5 % społeczeństwa w grupie wiekowej 30-34, czyli znaczna część młodych ludzi aktywnych zawodowo. Jednak ze względu na rozwój gospodarki opartej na wiedzy legitymowanie się nim nie jest już wyróżnikiem, lecz koniecznością. W takich uwarunkowaniach konieczne jest znalezienie innego czynnika pozwalającego z sukcesem

* Adres do korespondencji: Martyna Jędraszczyk, Uniwersytet Łódzki, Wydział Zarządzania, ul. Jana Matejki 22/26, 90-237 Łódź, e-mail: jedraszczyk.m@gmail.com.

funkcjonować na rynku pracy. Tym wyróżnikiem może być pasja, którą posiadamy oraz kreatywność.

Pasja uzewnętrznia dążenie człowieka do samorealizacji, polega na oddawaniu się zajęciom dającym poczucie satysfakcji. Natomiast kreatywność jest to zdolność wychodzenia poza schematy, dostrzegania z pozoru błahych szczegółów i łączenia ich w oryginalny sposób. Połączenie pasji i kreatywności pozwala stworzyć markę pozwalającą wyróżnić się spośród tłumu.

Celem poniższego artykułu jest ukazanie, w jaki sposób posiadanie pasji oraz bycie kreatywnym determinują rozwój kariery zawodowej.

1. ISTOTA PASJI

Słowo „pasja” weszło do słownika języka polskiego w XVIII wieku, kiedy odnotowano silną inspirację językiem francuskim w naszym kraju. Słowo to oznaczało wielkie zamiłowanie do danej czynności lub rzeczy [Bralczyk, 2006, s. 540]. W obszarze nauki o zarządzaniu stało się ono popularne wraz z implementacją teorii potrzeb A. Masłowa, który stanął na stanowisku, że kluczową rolę w prawidłowym rozwoju człowieka, w tym także zawodowym odgrywa potrzeba samorealizacji, zaspokajana poprzez dążenie do samospełnienia, zrealizowania siebie zgodnie z posiadanymi predyspozycjami [Robinson, 2015, s.29].

Pasja związana jest ściśle z daną osobą [Robinson, 2015, s. 11]. Podczas oddawania się zamiłowaniu odczuwalna jest naturalność, dzięki której można uznać tę aktywność za kwintesencję wykonawcy. Przedmiot pasji z reguły jest obiektem szczególnego zainteresowania [Przybysz, 2009, s. 56] oraz wyzwala potrzebę pełnego zaangażowania w jego realizację [Wojciechowska, 2011, s.93], co skłania do nieustannego rozwoju.

Pasja jest energią ukrytą w człowieku od dnia jego narodzin [Robinson, 2015, s. 58], zatem kwestią jest tylko czas i chęci do odkrycia uzdolnień. Niestety nie ma jednego idealnego przepisu na odnajdywanie swoich ukrytych uzdolnień, ponieważ każdy człowiek jest inny. Stąd wniosek, że zamiłowania ludzi różnią się od siebie [Robinson, 2015, s. 25], nieraz nawet diametralnie i są one niezaprzeczalnym wyróżnikiem danej osoby.

Na drogę odnajdywania własnej pasji należy patrzeć jako na misję odnalezienia własnego „ja”, która jest procesem dwukierunkowym. W pierwszej kolejności należy udać się do wnętrza, aby dotrzeć do źródeł wewnętrznego potencjału oraz wrócić by ocenić możliwość wykorzystania tego w środowisku,

w którym się dana osoba znajduje [Robinson, 2015, s. 29].

Dobłą praktyką podczas szukania jest analiza SWOT polegająca na identyfikacji i analizie mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń płynących z otoczenia [Bielski, 2006, s. 148,152]. Najpierw następuje koncentracja nad sferą wewnętrzną. Istotne wówczas jest zrozumienie siebie, uzdolnień, którymi dysponuje dana jednostka oraz odkrycie, czym one faktycznie są [Robinson, 2015, s. 12]. By ta misja odkrywania pasji przebiegła prawidłowo konieczne jest wyciszenie wewnętrznego hałasu przez który należy rozumieć wszystkie bodźce zewnętrzne, szczególnie te charakterystyczne dla XXI wieku [Robinson, 2015, s. 31], tj. telewizja, Internet, telefon, ale także i inne osoby, które nieustannie zakłócają czas przeznaczony dla siebie (dzieci proszą o wsparcie przy pracy domowej, matka woła o pomoc w sprzątanii itp.). Należy również uzmysłwić sobie wszystkie role jakie pełni dana osoba w życiu (np. ojca, syna, męża, pracownika), ponieważ towarzyszące im normy i wzorce zachowań wpędzają w pewne schematy działania, które mogą być rozbieżne względem siebie. Uświadomienie podobieństw i różnic w ich pełnieniu leży u podstaw zdolności osiągnięcia stanu harmonii. Jest to podstawą odnalezienia swojego prawdziwego „ja” [Przybysz, 2009, s. 44].

Proces odkrywania własnej pasji może również sprowadzać się do poznawania opinii o sobie pochodzących od osób z najbliższego otoczenia. Z drugiej strony opinie te mogą stać się barierą działań dążących do rozwijania pasji. Człowiek naturalnie jest członkiem różnych społeczności, w związku z tym jest podatny na wpływy innych ludzi, dla których pewne aktywności mogą zostać uznane za niestosowne ze względu na wiek, obowiązki, pełnioną rolę czy płeć [Robinson, 2015, s. 34], a oceny innych mogą skłaniać do rezygnacji.

Gdy cel wewnętrznej eksploracji zostanie osiągnięty należy się zastanowić nad zaletami uprawiania swojego zamiłowania. Główną zaletą jest możliwość czerpania satysfakcji, zadowolenia na wielu poziomach [Przybysz, 2009, s. 74]. Zamiłowanie wpływa na samopoczucie i samoocenę danej jednostki. Czas poświęcony realizacji pasji umożliwia odpoczynek poprzez odizolowanie się od natrączywych bodźców zewnętrznych, utrzymanie dzięki temu wewnętrznej harmonii oraz balansu z otoczeniem [Covey, 2014, s. 15]. Podczas oddawania się umiłowanemu zajęciu posiada się możliwość skupienia się na sobie, jest to czas przeznaczony wyłącznie na zgłębianie wiedzy o sobie. W różnych kulturach odmienne zainteresowania prowadzą do wzrostu pewności siebie, na przykład w rdzennych plemionach Afryki umiejętność myślistwa będzie wpływała na wzrost estymy w środowisku. Stąd wniosek, że rodzaj hobby rzutuje na samopoczucie i to jak dana osoba postrzegana jest przez innych [Maslow, 2006, s. 59]. Walory posiadania i realizowania pasji można odnaleźć

w sytuacji, która leży u podstaw aktywności zawodowej. Mówi o tym popularna sentencja Konfucjusza: „wybierz pracę, która kochasz, a nie będziesz musiał pracować nawet jeden dzień w swoim życiu [Piątkowski, 2015, s. 35].

Podsumowując, aby odnaleźć pasję należy oddać się temu zadaniu całkowicie i znaleźć to, co drzemie w głębi. Posiadanie jej niesie za sobą wiele pozytywnych efektów, takich jak: wzrost samooceny i pewności siebie, czy też potencjalnie lepsze zatrudnienie. W dzisiejszych dynamicznych czasach wiele osób jest w ciągłej pogoni za bogactwem, czasem, rodziną czy szczęściem. Wówczas niezwykle łatwo jest stracić sens życia z oczu, dlatego tak ważne jest, aby mieć pasję [Abraham, 2013, s. 6].

2. KREATYWNOŚĆ A PASJA

Często zdarza się, że pomiędzy pasją a pierwiastkiem twórczym danego człowieka powstaje więź. Nie jest to w żaden sposób uzależnione od jego woli, dzieje się to samorzutnie. Ta więź może przybrać kierunek od pasji w stronę kreatywności, bądź odwrotnie. Nie ma zasady, co do zależności pomiędzy tymi dwoma pojęciami. Wiadomym jest, że twórczość istnieje w każdym człowieku, ponieważ jest ona elementem natury ludzkiej [Proctor, 2002, s. 18], jednakże nie zawsze jest ona odkryta.

W literaturze można spotkać się z różnymi definicjami kreatywności. M. A. West rozumie ją jako czerpanie wiedzy z różnych dziedzin, aby stworzyć nowe, oryginalne myśli [West, 2000, s. 12]. Z kreatywnością można utożsamiać wyobraźnię. Szczególnie tę na wczesnym etapie rozwoju człowieka. Wyobraźnia dziecka ze względu na słabą wiedzę poznawczą nie zna granic racjonalności i logicznego myślenia, dlatego jego pomysły są niestandardowe i wychodzą poza schematy. Wraz z wiekiem i rosnącą wiedzą życiową umiejętności twórcze zanikają. Jest to spowodowane tym, że spontaniczna aktywność poznawcza osłabia się. Według E. Fromma człowiek porusza się po świecie oczywistości [Bennewicz, 2014, s. 187], gdzie bazuje na znanych sobie skojarzeniach, zachowaniach. Innymi słowy, życie zdominowane jest przez przewidywalność, dlatego działania wyuczone i sprawdzone ułatwiają odnalezienie się w życiu codziennym [Paszkowski, 2008, s. 36]. Reasumując, jednym z oblicz kreatywności jest przełamywanie utartych i powszechnie stosowanych zachowań. Osoby dorosłe cały czas posiadają w sobie dziecięcy potencjał, jednak logiczny tok myślenia i troski życia codziennego często przyćmiewają lub wręcz tłumią twórczość.

Uzasadnione jest postawienie pytania, co należy uznać za pierwotne w rozwoju człowieka: pasję czy kreatywność? Zależność tę można rozpatrywać

dwutorowo, czy najpierw człowiek odkrywa swoją pasję i dopiero później korzysta z kreatywności, czy też w wyniku korzystania z kreatywności odkrywa swoją pasję?

Kreatywność zawiera w sobie elementy spontaniczności, nieprzewidywalności i indywidualnego sposobu myślenia. Dlaczego tak trudno stwierdzić, co przejawia się jako pierwsze: pasja czy kreatywność? Biorąc za przykład twórczość artystyczną S. Dali można zaobserwować jego niestandardowe podejście do obiektów typowych dla życia codziennego. Poprzez swoją pasję – malarstwo, wyrażał on to, co dostrzegał. Jego obrazy były przejawem kreatywności, efektem twórczego procesu zawarte w wyjątkowych dziełach artystycznych. Ich kreacja natomiast była wyrazem pasji. Posługując się przykładem płótna „Wiatraki i motyle” dostrzec można również odwrotny kierunek tej zależności. Malarstwo jako pasja skłaniało artystę do pokazania niestandardowej relacji pomiędzy żywą i martwą naturą, poszukiwania analogii (technika twórczego myślenia). Dali w rezultacie zaprezentował niebanalne skojarzenie czteroramiennych skrzydeł wiatraka jako skrzydeł motyli.

Rozpatrując tę zależność warto przytoczyć zdanie innego kreatora - H. Forda dotyczące wymierności kreatywności. Uważał on, że kreatywność odmierza się wynikiem działania [West, 2000, s. 12]. W omawianym przypadku tym efektem jest nieprzeciętny obraz zaspokajający potrzeby estetyczne. Z kolei autor tych słów postępował według tej idei tworząc w odróżnieniu od pierwszego dobra użyteczne.

Rysunek 1 Salvador Dali - wiatraki i motyle

Źródło: <http://www.obrazy-malowane.pl/pl/kategorie/reprodukcje/salvadoredali> [29.01.2016 r.]

Niestety kreatywność jest głównie utożsamiana ze sztuką, choć nie jest ona zarezerwowana wyłącznie dla artystów. Każdy człowiek ma w sobie choć odrobinę, nieposkromionej logicznym tokiem myślenia, twórczości. Pasja jest mylnie utożsamiana wyłącznie z wielką twórczością. Pod pojęciem pasji kryje się szeroki wachlarz aktywności, np. gospodyni domowej. Na tym przykładzie także można przedstawić związek przyczynowo - skutkowy kreatywności, która przerodziła się w pasję. Codzienne, żmudne gotowanie obiadów dla rodziny jest wbrew pozorom wyzwaniem. Sztuką jest, by dania były smakowite oraz różnorodne. Z czasem pewna pula dań, która trafia w gusta domowników wyczerpuje się. Tutaj wkracza kreatywność, by w nowy sposób połączyć już istniejące elementy[Torr, 2013, s. 110]. Z czasem gospodyni odnajduje przyjemność w tworzeniu dla rodziny małych dzieł sztuki na talerzu.

Inną twarzą kreatywności jest to, że wraz ze wzrostem świadomości człowieka na jej temat, ilość jego działań kreatywnych wzrasta[Osho, 2009, s. 135]. Zatem można ją również utożsamiać ze stanem ducha, nie tylko z wymiernymi efektami. Wykonywanie swoich obowiązków pieczołowicie i z oddaniem[Osho, 2009, s. 135], może spowodować ujawnienie się twórczości. Nie jest istotne, czym się zajmuje dany człowiek, kluczowe jest jego podejście do obowiązków. Zadania, nawet najbardziej prozaiczne, mogą obejmować elementy kreatywności. Natomiast zatapianie się w zachowawczym podejściu[Bennewicz, 2014, s. 194] może doprowadzić do wstrzymania postaw kreatywnych, bądź ich rozwoju. Dlatego tak istotne jest rozwijanie postaw kreatywnych. Tylko dzięki praktycznemu i aktywnemu wykorzystywaniu potencjału kreatywności on nie osłabnie.

Podsumowując, pasja i kreatywność mogą występować samodzielnie, choć niejednokrotnie są ze sobą ściśle powiązane. Istotnym faktem jest, że relacja pomiędzy nimi jest dwustronna. Kreatywność może oddziaływać na pasję, popychając osobę do dalszego zgłębiania pasji. Jak również może być na odwrót - kreatywność w działaniu może doprowadzić do zrodzenia się pasji. Należy również nadmienić, że każdy człowiek ma otwarte drzwi do twórczości, nie jest ona zastrzeżona wyłącznie dla umysłów wielkich i zadań z zakresu szeroko rozumianej sztuki.

3. ZNACZENIE PASJI I KREATYWNOŚCI W ŻYCIU ZAWODOWYM

Na podstawie wcześniejszych rozważań można wyciągnąć wniosek, że pasja jest nieodzownym elementem życia człowieka. Dzięki niej osoba na pewno pozna

siebie i pasja pomoże jej w realizacji wyznaczonych celów. Pasja umożliwia wkroczenie na wyższy poziom realizacji – według teorii hierarchii potrzeb A. Masłowa na poziom samorealizacji [Masłowski, 2006, s. 86]. Pasja jest niezwykle przydatna również w życiu zawodowym, ponieważ to dzięki niej czerpać można radość z wykonywanych zadań oraz można osiągnąć coraz lepsze rezultaty. Nie wynika to jednak z pobudek finansowych, tylko z potrzeby serca.

Pasja w życiu zawodowym może objawiać się na wiele sposobów. Nie oznacza tylko, że praca jest efektem pasji, czy pasja stanowi odskocznnię od pracy. Wpływ pasji na życie zawodowe jest wielopłaszczyznowy. Znaczenie pasji w życiu zawodowym może przyjąć trzy formy:

- kariera jest skutkiem pasji,
- praca jest przedmiotem pasji,
- pasja jest niezwiązana z pracą.

Osoby kreatywne, z pasją, w życiu zawodowym są coraz częściej doceniane. Do niedawna tacy ludzie nie byli wyjątkowo traktowani, gdyż w cenie była dyscyplina, dostosowanie się do obowiązujących zasad i skrupulatne wykonywanie poleceń. Obecnie kreatywni pracownicy stają się coraz bardziej cenni, bowiem dzięki nim organizacja się rozwija. Dostarczają oni oryginalnych pomysłów na innowacyjne rozwiązania pozwalające wyróżnić się na rynku. Ponadto cechą kreatywnych pasjonatów jest to, że nawet, jeżeli poniosą klęskę w swoich działaniach, pracują dalej niezrażeni, dążąc niestrudzenie do celu, tak jak W. Disney, który pomimo trudności nie zrażał się i dążył do celu, którym było tworzenie filmów animowanych [Harris, 2013, s. 47].

Pasja nie musi być oddzielną dziedziną od zawodu. Praca może być obiektem pasji pracownika. Wielu ludzi podchodzi do swoich zadań z wielkim zamiłowaniem i oddaniem. Nie oznacza to, że muszą być wirtuozami w danej dziedzinie. Jeśli pracownik sortowni ryb uwielbia swoją pracę i wkłada w nią całe swoje serce, nie oznacza to, że sortuje ryby umiejętniej niż pozostali. Oznacza to, że jest lojalnym i dobrym pracownikiem, który nie zrewolucjonizuje sposobu wykonywania swoich zadań. Jednak taki pełen pasji i miłości do swojego zawodu pracownik wykonuje swoje zadania oraz obowiązki sumiennie, dokładnie i jest lojalny. Dlatego taka osoba w organizacji jest nieocenionym skarbem.

Kreatywny pracownik z pasją jest bardzo cenny również z tego względu, że potrafi on osiągnąć rzeczy niemożliwe. Jego miłość do tego, co robi nieustannie pcha go do przodu, w kierunku granic, które chce przekroczyć, aby stale podnosić sobie poprzeczkę. Taki sposób myślenia idealnie przedstawia motto jednego z największych pasjonatów i wizjonerów naszych czasów S. Jobsa: „Pozostańcie nienasyчени. Pozostańcie niepoważni” [Isaacson, 2011, s. 59].

Jedynie nieustanne parcie do przodu otwiera coraz więcej możliwości.

Często zdarza się, że osoby z pasją, którą wykorzystują w swoim życiu zawodowym są wizjonerami, a swoją pasję i zainteresowania zaczęły rozwijać jeszcze przed rozpoczęciem pracy zawodowej, tak jak zrobił to F. W. Smith, późniejszy założyciel światowej sławy firmy kurierskiej FedEx. Smith cechował się kreatywnością i niepokromioną wyobraźnią [Frock, 2006, s. 9, 10]. Już podczas studiów na Uniwersytecie Yale był pasjonatem lotnictwa. Jego zainteresowania okazały się mieć ogromny wpływ na przebieg jego życia zawodowego, bowiem marzeniem innowatora kurierstwa było wykorzystanie środków transportu powietrznego do szybszego transportu przesyłek [Frock, 2006, s. 11]. Zatem pasja może mieć wpływ na karierę, zanim ona w ogóle zacznie kiełkować. Wszystko można zacząć się od niepozornego pomysłu, mającego korzenie w pasji danego człowieka.

Innym przykładem osoby, która na gruncie swojej pasji zbudowała karierę zawodową posłużyć może H. Ford, który był znanym fascynatem motoryzacji. Jako młody człowiek mieszkał i pracował razem z rodziną na farmie. Praca na roli wówczas była niezwykle mozolna i wymagająca, ponieważ wszystko wykonywane było siłą rąk. To rozbudziło w nim marzenie by stworzyć maszynę, który ułatwi pracę na roli [Ford, 2015, s. 15]. Jednak z czasem młody konstruktor odkrył, że współcześni mu ludzie są zdecydowanie bardziej zainteresowani osobowymi środkami transportu [Ford, 2015, s. 18]. Pod koniec XIX w. po raz pierwszy podjął się próby skonstruowania własnego samochodu osobowego. Pasja Forda stała się przyczynkiem jego dynamicznej kariery. Kilka lat później otworzył swoją pierwszą fabrykę pod Detroit i konsekwentnie dążył do realizacji głównego celu – zaoferowania Amerykanom ekonomicznego i niezawodnego samochodu. Tak powstał słynny Model T. Dzięki swojej pasji Ford wprowadził także przełomową innowację w swojej fabryce, a była nią ruchoma taśma produkcyjna [Harris, 2013, s. 44], która zrewolucjonizowała przemysł.

Nadmienić jednak należy, że łączenie pasji i pracy może posiadać także ciemną stronę. Wielu ludzi oddaje się pracy bez pamięci i wypełnia nią cały swój czas, by zrekompensować braki w innych sferach życia. Tak jak wspomniany już W. Disney pragnął prywatną pustkę wypełnić realizowaniem swoich pasji w pracy i poza nią [Gabler, 2006, s. 63]. W takich sytuacjach trzeba wzmocnić swoją uwagę, ponieważ pomiędzy ogromnym oddaniem pracy, a pracoholizmem jest bardzo cienka granica.

Podsumowując, pasja jest ważnym elementem życia codziennego, ma ogromny wpływ na funkcjonowanie w społeczeństwie, na relacje zawodowe i prywatne. Pasja może, ale nie musi być związana z pracą danej osoby. Wielcy

wizjonerzy, tacy jak H. Ford, W. Disney, F. W. Smith, S. Jobs dzięki swojej pasji zrewolucjonizowali świat i ich kariera była wypadkową pasji oraz ogromnych chęci. Jeśli jednak pasja nie jest związana z zawodem danego człowieka również przynosi korzystne efekty. Są one związane z wykonawcą pasji, zamiast z całą gospodarką jak jest w przypadku wizjonerów. Wówczas pracownik ma możliwość zrelaksowania się podczas oddawania się swojemu zamiłowaniu. Ważne jest, by pasja nie była sztucznie wygenerowana i sprawiała przyjemność, wówczas przyniesie za sobą same korzystne następstwa, przykładowo pozwoli osiągnąć wewnętrzną harmonię, wpłynie na przyszłą karierę.

PODSUMOWANIE

Podsumowując, pasja i kreatywność drzemie w każdym człowieku od dnia jego narodzin. Jednak niezwykłą sztuką jest odnalezienie ich. Odszukanie swojej pasji jest wyzwaniem i zarazem misją, która może trwać nawet wiele lat. Dzieje się tak ze względu na mnogość czynników utrudniających odnalezienie swojej pasji. Są to między innymi: nieprzychylnie otoczenie, stereotypy, brak czasu, bodźce zewnętrzne, mnogość pełnionych ról, itp. Pasja jest uwięzieniem potrzeby samorealizacji i łączy się nieodzownie z kreatywnością, która jest jedną z podstawowych determinant realizacji pasji.

Kreatywność można utożsamić z dziecięcą wyobraźnią, która niepielęgnowana i niewykorzystywana traci swoje pierwotne żywe kolory i zaczyna być ograniczana przez racjonalne i logiczne granice. Natomiast jej rozwijanie może dawać wymierne korzyści. Towarzysząca jej chęć wychodzenia poza schemat i odwaga pozwalają na realizowanie pasji. Ta z kolei może stać się kamieniem węgielnym wielkiej kariery, czego przykładem mogą być opisane w powyższym opracowaniu osoby. Ich biografie pokazują, że zamiłowanie do pracy skutkowało nie tylko większą efektywnością pracy, ale także poczuciem spełnienia, co wpisuje się w słynną wypowiedź Konfucjusza: „wybierz pracę, którą kochasz, a nie będziesz musiał pracować nawet przez jeden dzień w swoim życiu”.

LITERATURA

A) Pzycje książkowe

Abraham K., (2013), *It Starts With Passion: Do What You Love and Love What You Do*, John Wiley & Sons.

Bennewicz M., (2014), *Coaching Kreatywność Zabawa*, Wydawnictwo Helion, Gliwice.

Bielski I., (2006), *Współczesny marketing*, Wydawnictwo Studio EMKA, Warszawa.

Covey S. R., (2014), *Mądrość i pasja*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań.

- Drabik L., Kłosińska A., Kubiak – Sokół A., Sobol E., Stankiewicz A., Szewczyk M., Wiśniakowska L., (2006), [w:] Bralczyk J. (red.), SŁOWNIK 100 tysięcy potrzebnych słów, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Ford H., (2015), *My Life and Work: Top Biography*, V. M. ebooks.
- Frock R., (2006), *Changing How the World Does Business: Fedex's Incredible Journey to Success – The Inside Story*, Berrett – Koehler Publishers.
- Gabler N., (2006), *Walt Disney The Triumph of the American Imagination*, Knopf Doubleday Publishing Group.
- Harris A., (2013), *Przedsiębiorcy i wizjonerzy Jak Disney, Yunus i Jobs zmienili świat*, ConCorda.
- Isaacson W., (2011), *Steve Jobs*, Simon and Schuster.
- Maslow A., (2006), *Motywacja i osobowość*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Osho, (2009), *Kreatywność uwolnij swoją wewnętrzną moc*, Wydawnictwo Garmond, Warszawa.
- Paszowski M., (2008), *Odkryj w sobie kreatywność*, Difin, Warszawa.
- Piątkowski D., (2015) *Nieemożliwe – Pokonaj ego. Żyj bez granic*, e-bookowo.
- Proctor T., (2002), *Twórcze rozwiązywanie problemów*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk.
- Przybysz A., (2009), *Przyciągnij sukcesy z pasją*, Wydawnictwo Nowa Proza, Warszawa.
- Robinson K., (2015), *Odkryj swój żywioł*, Wydawnictwo Element, Kraków.
- Torr G., (2013), *Zarządzanie kreatywnymi pracownikami*, Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa.
- West M. A., (2000), *Rozwijanie kreatywności wewnątrz organizacji*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Wojciechowska M., (2011), *Automaniaczka: autobiografia na wysokich obrotach*, G+J książki, Warszawa.

B) Źródła internetowe

1. <http://www.nauka.gov.pl/aktualnosci-ministerstwo/polska-na-czele-krajow-z-najszybszym-wzrostem-liczby-osob-z-wyszym-wykształceniem.html> [23.02.2016]
2. <http://cytatymotywacyjne.pl/cytaty/konfucjusz> [20.02.2016]

PASSION AND CREATIVITY AS PROFESSIONAL DEVELOPMENT DETERMINANT

Abstract: The current labour market conditions require from active people the skills of distinguishing themselves. This allows for undertaking work giving a sense of accomplishment and positively affecting the quality of life. Hence, passion and creativity have become notable issues. Having these attributes makes it easier to find a career path that allows for use of the possessed abilities and interests to realize one's life plans.

This paper presents the essence of both passion and creativity, and their mutual interdependence. This description provides the backdrop for the essential part, in which by using examples of famous people pursuing their career passions, the influence of passion and creativity for career development has been defined.

Keywords: passion, creativity, carrier, professional life, self – realization, development